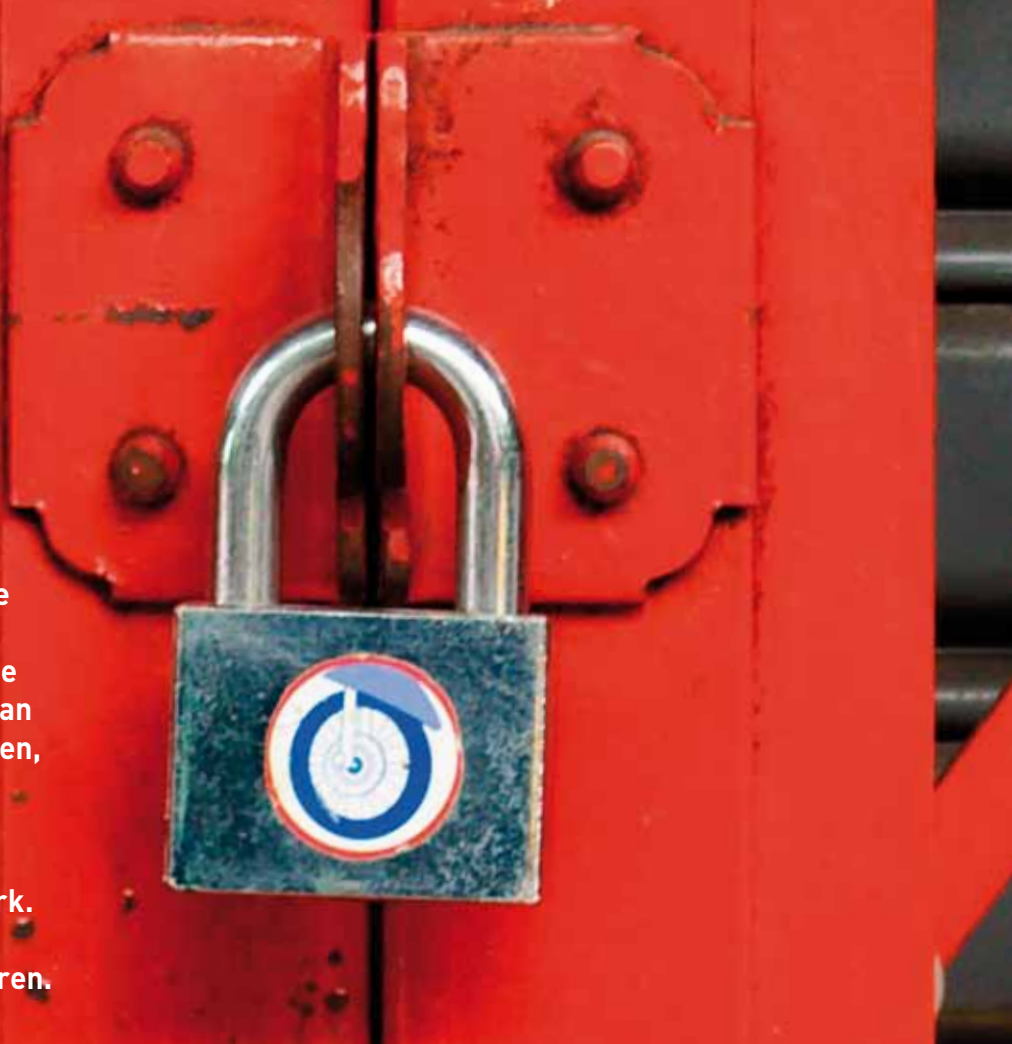

Meer dan twintig jaar stonden de adviesdiensten – enkele jaren geleden omgedoopt tot juridische adviesdienst – ter beschikking van vrouwen, en later ook van mannen, met huwelijksproblemen. Door echtscheiding en de thematiek errond bespreekbaar te maken verrichtte KAV baanbrekend werk. Maar op 1 juli 2011 sluit de juridische adviesdienst zijn deuren.

Juridische adviesdienst sluit de deuren

Ondertussen zijn immers ook andere instanties zich met deze problematiek gaan bezighouden. Overheden hebben het gat dat KAV opvulde, overgenomen en dit kosteloos voor de adviesvrager. Denk maar aan de justitiehuisen en het juridische advies via de OCMW's. Uiteindelijk heeft de juridische adviesdienst zichzelf overbodig gemaakt. Maar we laten jullie niet met lege handen achter. Op de website vind je een handige lijst van locaties waar je met je vragen terecht kunt, en ook telefonisch of per mail blijven we leden doorverwijzen naar de bevoegde instanties.

TERUGBLIK

In oktober 1991 gingen de eerste adviesdiensten van start. Het is geen toeval dat de start van deze dienstverlening parallel liep met de start van het KAV-project 'vrouwen en echtscheiding'. Een thematiek die bij de toenmalige minister van Gelijke Kansen, Miet Smet, op enige sympathie kon rekenen. Veel vrouwen vonden immers geen of weinig ondersteuning en bleken uiteindelijk de dupe te worden van hun echtscheiding. Met dit project wilde KAV het taboe dat er in die tijd rond echtscheiding bestond, doorbreken, en de problematiek bespreekbaar maken.

Tine Maes werkte tot voor enkele jaren op de KAV-studiedienst en is nu als jurist verbonden aan het OCMW van Haacht. Tine: 'Het werd KAV niet door iedereen in dank afgenomen dat ze als christelijke vereniging met deze problematiek begaan was. Maar solidariteit met de zwakste vrouwen in de samenleving behoorde – en behoort nog steeds – tot de basisprincipes van de organisatie. En naarmate het aantal echtscheidingen toenam, werd het duidelijk dat echtgescheiden vrouwen vaak tot deze groep van zwakkeren behoorden. – Vrouwen waren toen nog meer dan nu financieel afhankelijk van

hun man. – Dus maakte KAV werk van de integratie van echtgescheiden vrouwen binnen haar werking. In de verschillende provincies ontstonden werkgroepen voor alleenstaanden. En uiteindelijk kon KAV niet anders dan systematisch ook de belangenbehartiging van deze groeiende groep vrouwen opnemen. Zo ontstond de idee van de adviesdiensten.’

EVOLUTIE

Het eerste jaar kwamen de adviesdiensten aarzelend op gang. Maar de vereenvoudiging van de echtscheidingsprocedure leidde vanaf 1995 tot een fikse verhoging van het aantal echtscheidingen. En tegelijkertijd nam ook het aantal adviezen, verstrekt door de adviesdiensten, toe. Tine: ‘Wanneer na enkele jaren de subsidie van het ministerie voor gelijke kansen wegviel, werd ervoor gekozen om de bestaande dienstverlening zo goed mogelijk te behouden. Er bleek immers een grote nood te zijn aan een dienst waar mensen – anoniem – wegwijs gemaakt werden in het juridische kluwen van de echtscheidingswetgeving.’ Dankzij de samenwerking met Groep ARCO konden de adviesdiensten rekenen op de nodige financiële steun om verder te gaan. De diensten werden betalend – met korting voor leden en aandeelhouders – en werden ook opengesteld voor mannen. Sinds dan kon iedereen er terecht voor toegankelijk maar professioneel eerstelijnsadvies op het gebied van echtscheiding en samenwonen.’

BREDERE THEMATIEK

In de loop der jaren werden de thema’s waarmee onze juristen geconfronteerd werden, breder en specifiek.

Tine: ‘Oorspronkelijk waren de gesprekken vooral gefocust op echtscheiding en alimentatie, maar naarmate de diensten bij een groter publiek bekend werden, namen de vragen naar advies of raadgeving voor samenwoners toe. Voornamelijk jongeren, maar ook ouderen die na het verlies van hun partner of na een eerdere scheiding opnieuw een relatie begonnen, wilden beter hun rechten en verplichtingen kennen. Vooral vragen rond erfrecht en fiscaliteit kwamen bij deze laatste groep het meest aan bod. Verder bleven de vragen rond onderhoudsgelden en dringende en voorlopige maatregelen. Andere thema’s waren goederen en schulden, en hoede- en bezoekrecht, het huidige ‘omgangsrecht’.

Niet alleen de thematiek evolueerde, ook de adviesdiensten zelf ondergingen in de loop der jaren een paar wijzigingen. Eerst werd het aantal locaties uitgebreid naar enkele kleinere steden – evenwel zonder succes. Daarna werd het aantal aanzienlijk ingekrompen. Later werd de verwerking van de adviezen geautomatiseerd en werden de adviezen en bevindingen systematisch bijgehouden. Aanvragen voor een gesprek werden gecentraliseerd bij het algemeen secretariaat. Tine: ‘Voor sommige leden moet het wel een beetje een drempel geweest zijn om naar ‘Brussel’ te bellen. Maar op die manier konden we de kwaliteit van de dienstverlening beter bewaken.’

‘De laatste jaren zagen we echter een langzame daling van het aantal mensen die op de adviesdienst een beroep deden, ondanks het niet aflatende

engagement en de kwaliteitsvolle inzet van de juristen. De vrouwen en mannen van vandaag zijn beter geïnformeerd, vinden hun weg op het internet en kunnen te rade gaan bij andere instanties zoals justitiehuisen, CAW’s (Centra Algemeen Welzijn) of het plaatselijke OCMW.’

STANDPUNTEN

Met het project ‘Vrouwen en echtscheiding’ zette KAV in 1991 duidelijk haar schouders onder de belangenverdediging van een kwetsbare groep. Het in 1992 gepubliceerde *Zwartboek echtscheiding*, bood o.a. een kritische kijk op de echtscheidingswetgeving. In 1992 werd deze uitgave gevolgd door de brochure *Vrouwen en echtscheiding*. En daar bleef het niet bij. De duidelijke nood aan informatie – en het ontbreken daarvan – zette KAV aan tot het publiceren van een aantal gidsen. Tine: ‘De vele vragen en problemen die tijdens de gesprekken met de adviesdiensten naar boven kwamen, dienden als leidraad voor het schrijven van de *Gids voor samenwoners* (1995), gevolgd door de *Gids bij scheiding* (1997). Daarnaast maakte de systematische bundeling van de verschillende sociaal-juridische aspecten het mogelijk om de knelpunten bij het echtscheidingsproces op een rijtje te zetten en die bij de politieke beleidsvoerders onder de aandacht te brengen.’

Zo pleitte KAV er op het einde van de jaren ‘90 voor om de schuldvraag uit het echtscheidingsrecht te verwijderen en de idee ‘huwelijk met verantwoordelijkheid’ als uitgangspunt te nemen bij de hervorming van de echt-

MET HET PROJECT 'VROUWEN EN ECHTSCHEIDING' WILDE KAV HET TABOE DAT ER IN DIE TIJD ROND ECHTSCHEIDING BESTOND, DOORBREKEN, EN DE PROBLEMATIEK BESPREEKBAAR MAKEN

scheidingswetgeving. De wijzigingen van 1994 en 1997 hadden zich immers voornamelijk toegespitst op procedurekwesties. KAV stelde voor om het aangegane engagement van verantwoordelijkheid voor elkaar ook na het huwelijk als algemene regel te doen gelden. Op het financiële vlak, zowel m.b.t. tot de ex-partner als tot de kinderen, én op het vlak van de opvoeding van de kinderen in het algemeen. Wat uiteindelijk ook zo in de wetgeving werd opgenomen. Ook vroeg KAV onder andere om een grotere afdwingbaarheid van het onderhoudsgeld voor zowel de ex-partner als de kinderen. (In 2007 werd de alimentatieregeling voor de ex-partner echter aanzienlijk beperkt, namelijk tot de duur van het huwelijk).

EXPERTISE EN PUBLICATIES

Door de voortdurende veranderingen in de wetgeving zag KAV zich uiteindelijk genoodzaakt om de informatie rond echtscheiding en samenwonen opnieuw te bundelen. In 2002 werd het startschot gegeven voor een aantal nieuwe gidsen: de *Gids bij huwelijk* en de *Gids bij scheiding*. Tine: 'De gidsen waren toegankelijk en realistisch. Er werd uitgegaan van een herkenbare situatie. De *Gids bij huwelijk* bijvoorbeeld begon bij het voorhuwelijkse samenwonen zoals het ook in de prak-

tijk vaak voorkomt, en eindigde met huwelijksproblemen en feitelijke scheiding. Daar begon dan de *Gids bij scheiding*.'

Tijdens al die jaren bouwde KAV een aanzienlijke expertise op. Toen een nieuwe actualisatie van de gidsen zich opdrong, sloegen KAV en de Leuvense advocate Liliane Versluys de handen in elkaar, wat in 2008 resulteerde in het boek *Je rechten in je relatie*. Samen met Viva organiseerde KAV infoavonden voor politica's om het thema opnieuw onder de aandacht te brengen. Tine: 'Door de samenwerking met Versluys moest KAV wel wat autonomie prijsgeven, maar kon tegelijk ook meer vrouwen bereiken. Waarom zelf nogmaals een eigen boek uitgeven als er nog andere specialisten met diezelfde problematiek bezig waren?'

NIEUWE KANALEN

Een vraag die KAV zich uiteindelijk ook met betrekking tot de juridische adviesdienst heeft gesteld. Momenteel kunnen mensen immers op verschillende plaatsen terecht voor gratis eerstelijnsbijstand. Juridische eerstelijnsbijstand betekent het geven van praktische inlichtingen en juridische informatie, een eerste juridisch advies of een verwijzing naar een gespecialiseerde instantie of organisatie.

In sommige gemeenten kunnen mensen (tegen betaling) aankloppen bij de **wetswinkel**. De jurist in kwestie helpt eventueel ook met het opstellen van een brief, het invullen van typeverzoekschriften of met formulieren.

Of je kunt kosteloos advies vragen bij een **advocaat in het justitiehuis** van je gerechtelijk arrondissement.

Tine: 'Net als de jurist van de adviesdienst, geeft de advocaat in kwestie een eerste oriënterend advies, maar hij mag het dossier niet onderzoeken of behandelen, of niet doorverwijzen naar één enkele advocaat. Hij kan je wel een lijst geven met advocaten gespecialiseerd in een bepaalde materie. Bovendien moet het gesprek kort gehouden worden.' Meer info vind je op www.advocaat.be, onder 'gratis juridisch advies'.

Een aantal **OCMW's** hebben een eigen – gratis – dienst **rechtshulp** voor hun inwoners. Andere OCMW's delen een advocaat of jurist, die beurtelings in de betrokken gemeenten zitting houdt. Je kunt er aankloppen met allerlei juridische vragen en problemen, ook met vragen rond echtscheiding.

Tine: 'Een van de voordelen van de dienst rechtshulp is dat de duur van het gesprek niet beperkt is in de tijd, zonder te overdrijven natuurlijk, en dat mensen eventueel nog een keertje kunnen langskomen. Een eerstelijns-gesprek met een jurist van de KAV-adviesdienst mocht maximaal een half uur duren. Tegen de tijd dat een – vaak geëmotioneerde – hulpvrager haar of zijn verhaal heeft gedaan, is er gewoonlijk van dat half uur niet zo heel

veel meer over. De jurist van het OCMW kan iets meer tijd uittrekken om de vraagsteller rustig zijn verhaal te laten doen, als dat nodig is. En meestal werkt de rechtshulpdienst goed samen met de sociale dienst, zodat er een wisselwerking tussen beide mogelijk is. De aard van de problemen die wij als OCMW-juristen behandelden, zijn heel uiteenlopend. Je kunt bij ons terecht voor vragen i.v.m. problemen binnen je huwelijks- of gezinssituatie, echtscheiding, onderhoudsgelden, erfeniskwesties ... Maar ook omtrent schulden, beslag, een huur- of pachtvereenkomst of een koopvereenkomst. Wij verlenen eerstelijnsrechtshulp en geven dus ook informatie en advies, maar tegelijkertijd kunnen wij een zekere service leveren zoals brieven schrijven of contact opnemen met de tegenpartij. Wij kunnen een dossier onderzoeken en kunnen zelf bemiddelen of doorverwijzen naar de bevoegde instanties of personen, zoals de sociale dienst, een notaris of advocaat.'

Een andere optie is het **CAW**. Het Centrum Algemeen Welzijn staat open voor mensen met eender welke welzijnsvraag of welzijnsprobleem: persoonlijke problemen, financiële of materiële problemen, en vragen naar aanleiding van een misdrijf. Het biedt met zijn laagdrempelig en integraal aanbod een antwoord op wat de betrokkenen – kinderen, jongeren en volwassenen – nodig hebben. Ook met relatieproblemen, geweld binnen het gezin, beslissing tot scheiden, vragen omtrent een nieuw samengesteld gezin ... kun je er terecht. Contact

TINE MAES: 'MOMENTEEL KUNNEN MENSEN OP VERSCHILLENDE PLAATSEN TERECHT VOOR GRATIS EERSTELIJSBIJSTAND.'

opnemen is eenvoudig. De CAW's zijn vlot bereikbaar en de eerste hulp is gratis. (Voor verdere hulp betaal je meestal in functie van je inkomen.) Er zijn in totaal 25 CAW's in Vlaanderen en Brussel (meer info op www.caw.be).

De hulpverlening is vertrouwelijk. Het CAW zoekt samen met de vraagsteller naar een oplossing. De CAW-hulpverleners ondersteunen in de eerste plaats mogelijkheden die mensen

zélf hebben. Samen met de hulpvragers gaan ze op zoek naar oplossingen die de mensen in kwestie zelf kunnen vinden, of met de steun van hun omgeving. Na één of meer onthaalcontacten kan het CAW verdere hulp bieden met een ambulante psychosociale begeleiding of een begeleiding in een opvangcentrum of vluchthuis, indien dat nodig blijkt. In conflictsituaties zoals een scheiding kan het CAW als bemiddelaar optreden.

Een lijst met adressen vind je op www.kav.be onder 'juridisch advies'